

[Lone Dybkjær]

fordi jeg tror, der er tale om begge dele, og jeg synes slet ikke, hele dette område overhovedet er analyseret, når det drejer sig om en bred anskuelse af hele den demokratiske udvikling. Her har jeg blot nævnt nogle få hovedpunkter, som jeg synes er nok så vigtige at se i sammenhæng med denne debat. Det er ganske vist ikke den debat, vi skal have i dag, hvor det kun er den økonomiske og den arbejdsmæssige side, vi skal diskutere, men jeg har bare gerne villet sætte tingene ind i en større sammenhæng, så vi får taget hul på problemet.

Med det, jeg har sagt her, kan jeg derfor helt tilslutte mig de tre begrundelser, SF har nævnt for at rejse debatten i dag, netop fordi Det Radikale Venstre har en historisk ballast i den side af samfundslivet, der drejer sig om demokratisering af økonomien og arbejdslivet. Jeg er også enig med hr. Holger K. Nielsen, når hr. Holger K. Nielsen siger, at der er behov for at tage denne diskussion, for at der kan ske den samme demokratisering i dag som tidligere; men jeg var også glad for, at hr. Holger K. Nielsen understregede, at der er behov for nye modeller. Det er jeg nemlig meget enig i. Hr. Holger K. Nielsen sagde også, at netop den teknologiske udvikling stiller krav om engagerede medarbejdere og krav til medarbejderes talent for omstilling, og det gør det ikke mindre vigtigt at skabe en demokratisering.

Men jeg er måske knap så enig, når hr. Holger K. Nielsen undrer sig over og måske nærmest antyder, at vi har svigtet lidt i denne sammenhæng. Nu er det jo ikke alle debatter, et regeringsparti eller en regering – selv ikke en rødkløverregering – kan nå at rejse; men lad det nu ligge, som det hedder i revysproget. Jeg tror mere, det skyldes, at vi vægter diskussionen lidt anderledes, for vi tror faktisk, at det afgørende demokratiske problem i det danske samfund, når det drejer sig om arbejdslivet, ligger i forholdet mellem dem, der har et arbejde, og dem, der ikke har et arbejde. I virkeligheden er den største trussel mod demokratiet nemlig arbejdsløsheden, hvor folk bliver holdt fuldstændig udenfor og derved føler sig fuldstændig tilovers. Der sker vel det, vi i den almindelige politiske sprogbrug kalder marginalisering under en eller anden form.

Og det bliver så meget mere grelt, fordi de, der er i arbejde, knyttes stadig tættere til arbejdet, som hr. Holger K. Nielsen også sagde. Vi

har disse virksomhedskulturer. Det er ikke længere nok at motivere ved hjælp af penge alene; man motiverer også med en livsstil, en kultur og et tilhørsforhold af en bestemt slags. Med andre ord: Skellet mellem dem, der er i arbejde, og dem, der ikke er det, vokser, og det bliver naturligvis særlig grelt, når vi kigger på de unge, for netop i ungdommen opbygger man jo de sociale relationer – herunder de sociale relationer i arbejdslivet – og de unge bliver totalt sat udenfor, hvis de ikke får mulighed for at være med i den arbejdsbaserede sammenhæng.

Jeg synes selvfølgelig ikke, man nødvendigvis skal mane alle fortidens spøgelse frem, men lidt stilfærdigt kunne man måske godt minde om, hvad det egentlig var, der bragte Hitler til magten i 1930'erne. Det var faktisk den store arbejdsløshed, der skabte de store modsætninger mellem dem, der havde arbejde, og dem, der ikke havde det, og der er en del af os, der stadig med rædsel mindes ordene »Arbeit macht frei«, ikke fordi udsagnet i sig selv er slemt, men fordi vi ser dem som en overskrift over de rædsler, forholdene førte med sig. Det gør nok også, at vi i højere grad er optaget af den problemstilling. Vi kan være enige eller uenige i de løsninger, der foreslås, men vi synes, at det måske netop er her, vi i allerhøjeste grad skal vægte demokratidiskussionen, fordi det er en utrolig farlig udvikling, vi har i øjeblikket med delingen mellem dem, der er i arbejde, og dem, der ikke er det. I den sammenhæng vil jeg også sige, at jeg kan se, at SF har støttet analysen om magtforholdene i samfundet, for de hænger jo snævert sammen med netop dette spørgsmål.

Hvis vi nu går over til at betragte virksomhederne, må jeg sige, at det egentlig altid har undret mig lidt, at når man beskrev magtforholdene i f.eks. energisektoren, talte man jo altid om »de syv søstre« – som nogle af os, der har været involveret i energidebatten, udmærket kan huske – i stedet for at tale om det, der reelt var tale om, nemlig syv mænd. Når jeg netop nævner det her, skyldes det, at også i denne diskussion om demokratiseringen er det vigtigt at nævne, at kvinderne kommer med, så vi ikke altid har kvinderne i klemme mellem det, man populært kalder de tre m'ere: Mænd, mæslinger og magt.